

NYOMOK A SÁRBAN

Keress sáros utakat, iszapos tó- vagy folyópartot!
Ezek a helyeken jól kirajzolódnak a lábnyomok.
Kik jártak arra? Mindig több lábnyom alapján dönts!

sirályok • Möwe
3-6 cm

récék • Ente
3-5 cm

ludak • Gans
5-9 cm

csérek • Seeschwalbe
2-3 cm

kárókatona • Kormoran
6-7 cm

fehér gólya • Weißstorch
6-7 cm

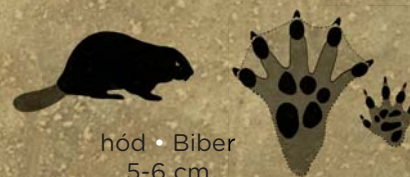
szárcsa • Blässhuhn
8-9 cm

daru • Kranich
7-8 cm

vidra • Otter
6-7 cm

hód • Biber
5-6 cm
12-15 cm

szürke gém • Graureiher
7-8 cm

SPUREN IM SCHLAMM

Suche schlammige Wege, See- oder Flussufer!
An diesen Orten sind Fußspuren gut zu erkennen.
Wer war hier? Schau dir immer mehrere Fußabdrücke an!

SZABADULJUNK KI!

Kalandok Nyugat-
Pannóniában

Természetismereti
foglalkoztató füzet
5-10 éves
gyerekeknek

RAUS IN DIE NATUR!

Abenteuer in Westpannonien

Beschäftigungsheft
für Naturkunde
für Kinder zwischen
5-10 Jahren

Szöveg és játékötlek
Text und Spielideen
Szmoradné Tóth Erika
Nyomdai előkészítés,
grafikai szerkesztés
Druckvorbereitung,
Grafikbearbeitung
Kiss Maja
Illusztrációk és fotók
Illustration und Fotos
Ambrus András, Fodor
Andrea, Kiss Maja, Kókay
Szabolcs, Nagy Gyula,
Szmoradné Tóth Erika,
Vácsi Miklós, Vers József
Fordítás
Übersetzt von
Nagy Gergely,
Korponyai Hajnalka
Kiadja
Herausgeber
Balaton-felvidéki
Nemzeti Park
Igazgatóság
Felelős kiadó
Verantwortlicher Verlag
Puskás Zoltán igazgató
Nyomda
Druck
Prospektus Kft.
Veszprém

ISBN 978-615-6038-02-9

Jelen kiadvány
az INTERREG V-A
Ausztria-Magyar-
ország Programban
megvalósuló ATHU003
számú PaNaNet+ projekt
keretében, az Európai
Regionális Fejlesztési Alap
támogatásával jött létre.

Diese Ausgabe
wurde im Rahmen des
Projektes ATHU003 PaNaNet+
im Programm Interreg V-A
Österreich-Ungarn erstellt
und durch den Europäischen Fonds
für regionale Entwicklung gefördert.

Kalandok Nyugat-Pannóniában

Bence kedvenc helye az a dombtető volt, ahol legjobban lehetett papírsárkányt eregetni. A sárkányt maga készítette, ami sok furcsa bukfenc után végre felszállt. Ekkor határtalan örömet érzett. A sárkány repült! Később hazafelé bandukolva elgondolkodott, hogy milyen kalandokba keveredne, ha utazhatna a sárkánya hátán. Éjszaka álmában újra a dombtetőn volt. A sárkány mintha rákacsintott volna, és Bence hirtelen zsugorodni kezdett. Már kisebb volt, mint egy mókus, amikor a sárkány felkapta és repítette messze-messze...

Abenteuer in Westpannonien

Bennis Lieblingsort war der Hügel, von dem man so toll Drachen steigen lassen konnte. Den Drachen hat Benni selbst gemacht. Vor dem Aufsteigen schlug dieser noch einige lustige Purzelbäume, und als es dann endlich soweit war - und er in der Höhe war - war Benni unendlich glücklich. Auf dem Nachhauseweg stellte sich Benni noch vor, welche Abenteuer er erleben würde, wenn er gemeinsam mit seinem Drachen fliegen könnte. Nachts träumte er, dass er wieder auf dem Hügel sei. Es schien ihm als würde ihm sein Drache zuzwinkern, und Benni fühlte, wie er plötzlich zusammenschrumpfte. Er war schon kleiner als ein Eichhörnchen, als sein Drache ihn sanft aufnahm und mit ihm in die Ferne flog...

Magasan repültek tavak, nádasok felett.
Bence mégis észrevett egy kis szürkésbarna állatot
a sás zombékjai között. Milyen gyorsan szalad!
Segíts az északi pocoknak a fészkéhez eljutni!

➡ A betűket sorba rakva megkapod a ragadozó
madár nevét, ami elől menekül!

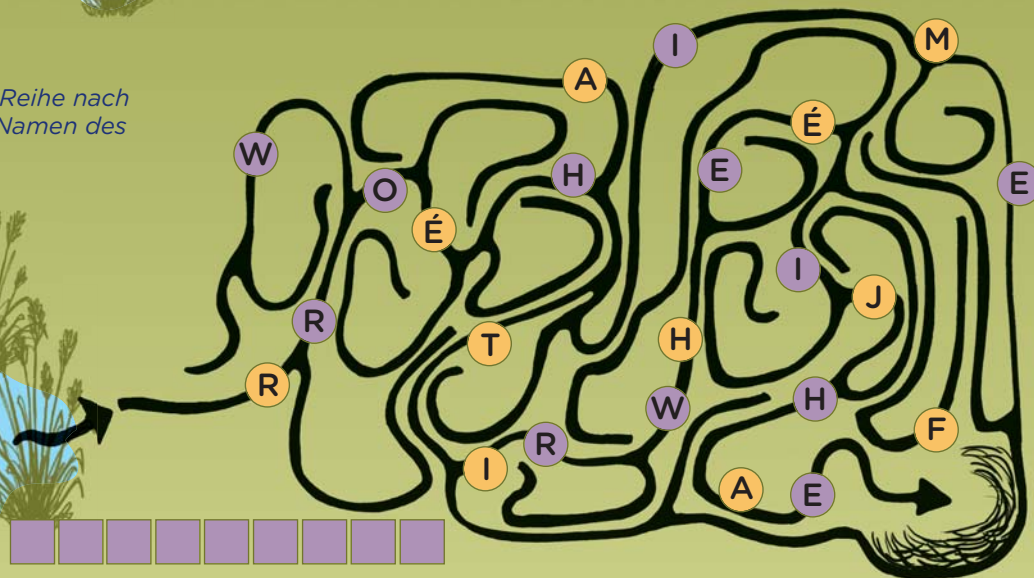
Sie flogen hoch über den Seen
und dem Schilf. Benni sah aber
trotz der großen Ferne, dass sich
unten, im Torf mit den Seggen
ein gräulich-braunes kleines
Tierchen bewegt. Wie flink es ist!
Hilf der nordischen Wühlmaus den
Weg in ihr Nest zu finden!

➡ Wenn du die Buchstaben der Reihe nach
platzierst, bekommst du den Namen des
Raubvogels vor dem es flieht.

Ez az apró termetű rágcsáló a
jégkorszak idején elterjedt volt,
de ma már az egyik legritkább
kisemlősünk.

Dieses kleine Nagetier war zur
Eiszeit sehr weit verbreitet, es
gehört aber mittlerweile zu den
seltensten Nagetieren unserer Zeit.

B A R N A

Kanyargós folyó felett a szél lassan vitte tovább
a sárkányt és utasát. Így volt idő jól megfigyelni
a hódok és a vidrák életét!

Szerinted miben hasonlítanak egymásra
és miben különböznek? Kösd össze az
állatokat a megfelelő tulajdonságokkal!

Über dem sich windenden Fluss trug der Wind
den Drachen und seinen kleinen Passagier
nur langsam weiter. So hatte Benni Zeit das
Leben der Biber und der Otter zu beobachten.
Was denkst du, worin ähneln sie einander und
worin unterscheiden sie sich voneinander?
Verbinde die Tiere mit den
zu ihnen passenden
Beschreibungen!

A hódok füttöyögetéssel,
szagjelzésekkel és a vizen
farokcsapásokkal adnak
jelzéseket egymásnak.

Die Biber kommunizieren
durch Schlagen mit ihrem
Schwanz auf das Wasser mit
verschiedenen Lauten und
Duftmarken miteinander.

Es lebt einsam
magányos

Es lebt in Familien
családban él

Es ist nachtaktiv
éjszaka mozog

Es hält keinen
Winterschlaf
nem alszik téli álmot

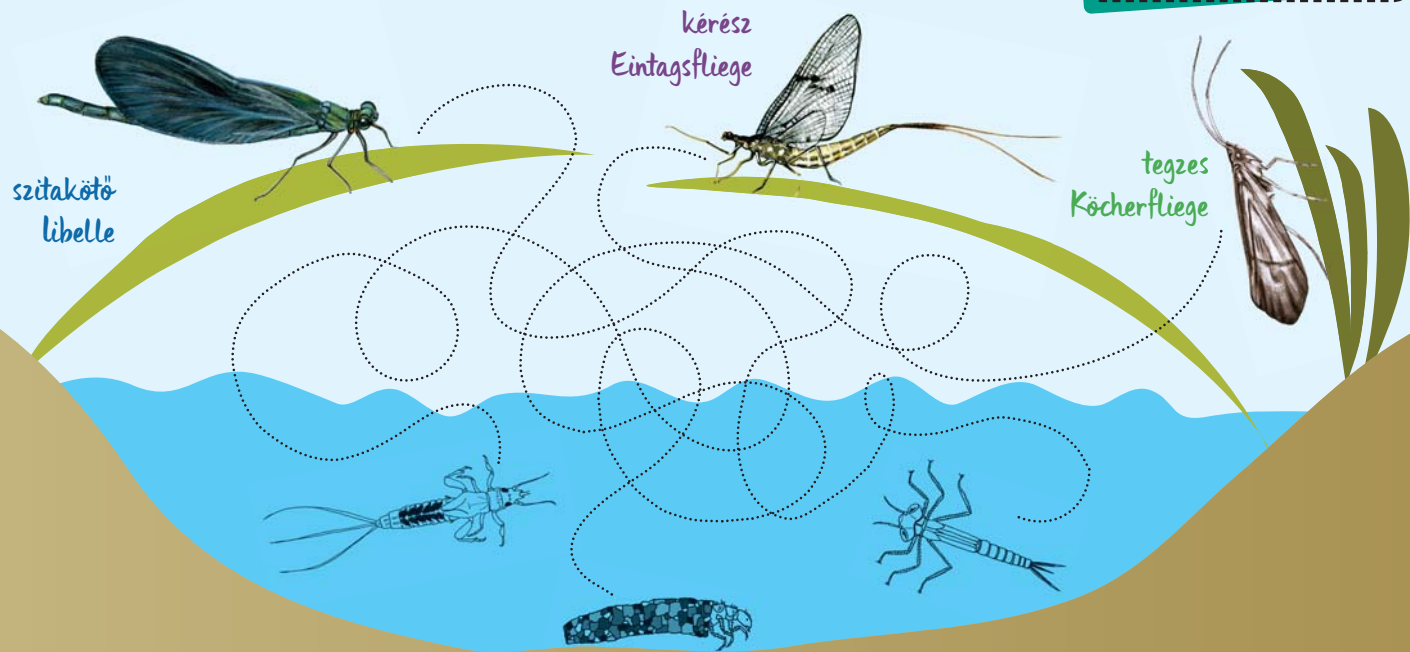
Raubtier
ragadozó

A vidra bőrén több tízezer
szőrszál ered egy ujjnyi
területen. Nekünk embereknek
a fejünkön csak 120-200 hajszál
van ugyanekkora helyen.

Auf einem Quadratzentimeter
Haut des Fischotters wachsen
mehrere zehntausend Haare.
Bei uns Menschen findet man
auf einer genauso großen
Fläche 120-200 Haare.

Kövek között csillogó patak tekergett odalenn. Fűzek és égerfák szegélyezték. Mennyi különleges élőlény otthona, bölcsője lehet! – gondolta Bence.
Kíváncsi vagy, hogyan tölti „gyermekkorát” a szitakötő, a kérész és a tegzes? Kövesd a vonalakat! Karikázd be a lárvákat a megfelelő színnel!

Zwischen den Steinen strömte der glitzernde Bach. Weiden und Erlen umsäumten ihn. Wie viele außerordentliche Lebewesen hier wohl leben mögen! – dachte Benni.
Möchtest du wissen, wie die Libelle, die Eintagsfliege und die Köcherfliege ihre „Kindheit” verbringen? Folge den Linien! Kreise die Larven mit den richtigen Farben ein!

A jégmadár élő szigonyként „zuhan” a vízbe, másodperc töredéke alatt kell eldöntenie, hogyan kapja el zsákmányát!

Wie eine lebende Harpune taucht der Eisvogel in das Wasser ein und muss sich im Bruchteil einer Sekunde entscheiden, wie er seine Beute fängt.

Vizek mentén mindig nyüzsgő élet zajlik, legyen az egy friss vízű forrás, hömpölygő folyó, vagy tó! Milyen izgalmas filmet lehetne készíteni arról, ahogyan ebihalból béka lesz, vagy tojásból kis teknős!

Segíts Bencének az összetartozó „filmkockákat” a megfelelő sorrendben felfűzni!

Der Rand der Gewässer ist immer voller Leben – sei es eine sprudelnde Quelle, ein strömender Fluss, oder ein stiller See. Was für einen spannenden Film man darüber drehen könnte, wie aus einer Kaulquappe ein Frosch oder aus einem Ei eine Schildkröte wird!

Hilf Benni die zusammengehörenden Einzelbilder in die richtige Reihenfolge zu bringen!

Más kétélűekkel ellentétben a szalamandra nem rak petéket, hanem elevenen hozza a lárváit világra.

Anders als die anderen Amphibien legt der Salamander keine Eier, sondern bringt Larven zur Welt.

mocsári teknős

Sumpfschildkröte

zöld varange

Wechselkröte

Falvak, kaszálók, legelők felett szálltak. Bence kíváncsian nézegette a mezőkön legelésző állatokat.
Ha megfejted a titkosírást, te is megtudhatod régi háziállataink nevét!

Sie flogen über Dörfer, Wiesen und Weiden hinweg. Benni betrachtete neugierig die Tiere der Weiden.
Wenn du die Geheimschrift entschlüsselst, erfährst du die Namen der traditionellen Haustierte.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

☞ ★ ☙ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

🍏 ★ 🌿 🌿 ☞ 🌰 ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

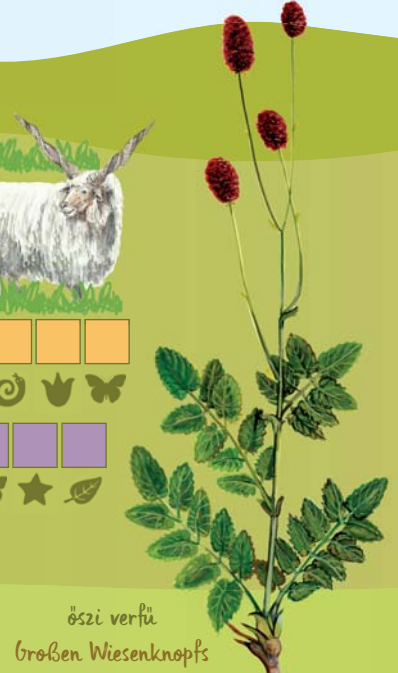
☞ ★ ☙ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

☞ ★ 🌿 🌿 ☞ 🌰 ☞ ☞ ☞ ☞ ☞ ☞

6 B A V I H F Z L Y R C K W U J S E

Az őszi vérfű virágján táplálkozó lepkehernyó a földre ereszkedik. A hangyák a bolyba hurcolják és nevelgetik, amíg az be nem bábozódik.
Die sich an den Blüten des Großen Wiesenknopfs ernährende Raupe lässt sich auf den Boden herab. Die Ameisen schleppen sie in ihren Bau und umsorgen sie bis sie sich verpuppt.

őszi vérfű
Großen Wiesenknopfs

Bence a domboldalakat kémelte. Gyümölcsösök! Mennyi különleges finomság! Amott a gazda éppen gyerekeknek készített kóstolót háromféle almából és körtéből!
Segíts neki! Az összes ládába kerüljön mindenből, úgy, hogy a sorokban és az oszlopokban is csak 1-1 lehet a különböző gyümölcsökből!

Benni betrachtete die Hügelhänge und die Obstgärten! Wie viele Leckerbissen! Der Bauer hat den Kindern soeben eine Kostprobe aus drei verschiedenen Apfel und Birnensorten zubereitet.
Hilf ihm! In jeder Kiste müssen alle verschiedenen Obstsorten vertreten sein und das so, dass sowohl in den Zeilen als auch in den Spalten nur jeweils ein Exemplar der verschiedenen Sorten ist.

tüskés körte
Ungarische Birne

vérbélű körte
Blutbirne

piros pogácsa alma
Kornprinz Rudolf Apfel

batul alma
Batullapfel

Kora tavasszal völgyekben, nedves erdőkben és mocsár-réteken virít. Mezei kisasszonynak is nevezik.
Sie blüht im zeitigen Frühjahr in den Tälern, feuchten Wäldern und Sumpfwiesen. Sie wird auch Kibitzei genannt.

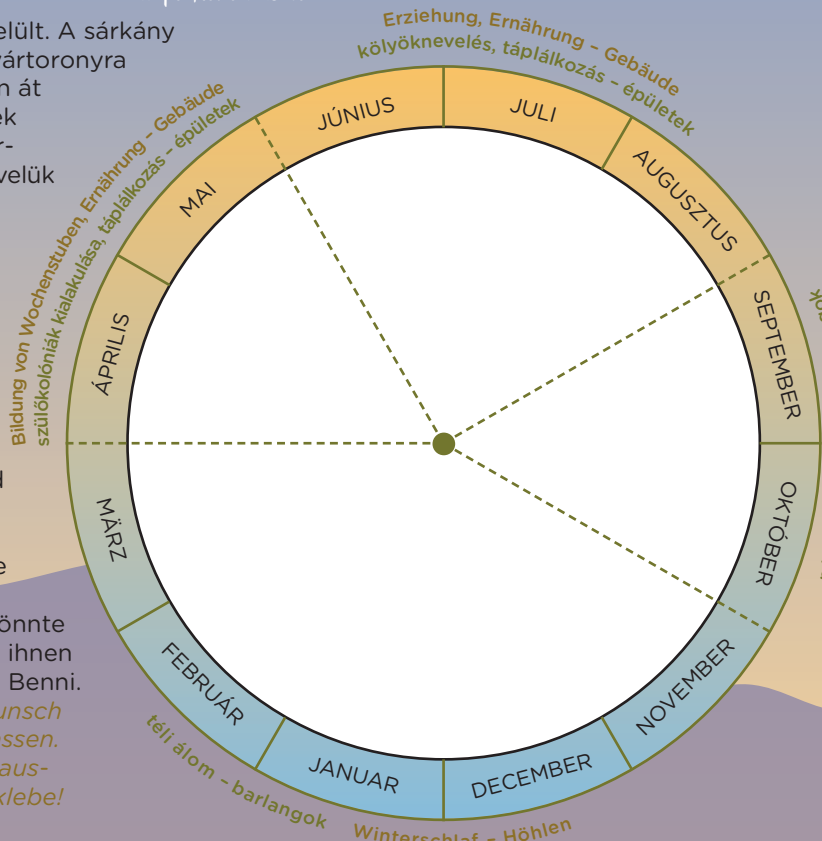
csonkfülű denevér
Wimperfledermäuse

Alkonyodott, a szél elült. A sárkány erejét veszítve egy vártoronyra szállt le. Egy nyíláson át csonkfülű denevérek indultak éppen rovarvadászatra. Bárcsak velük tölthetnék egy évet! – sóhajtott Bence.

Teljesítheted Bence kívánságát, készíts denevérnaptárt! Színezz, ragassz!

Es dämmerte, der Wind wurde stiller. Der Drache verlor seinen Schwung und landete auf einem Burgturm. Aus einer Spalte flogen gerade Wimperfledermäuse zur Jagd aus. Ach, könnte ich bloß ein Jahr mit ihnen verbringen – seufzte Benni.

Du kannst seinen Wunsch in Erfüllung gehen lassen. Mach einen Fledermaus-Kalender! Male und klebe!

nagyfülű denevér
Bechsteinfledermaus

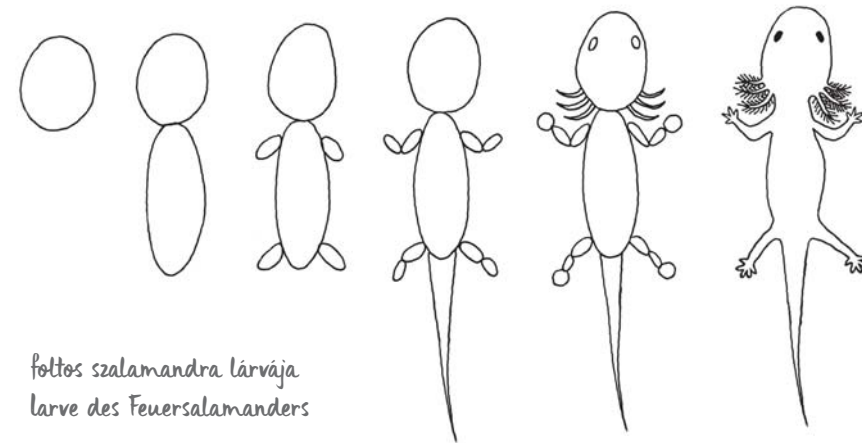
A harkályok elhagyott odúi más állatok számára létfontosságúak. A nagyfülű denevér például egész évben faodvakat használ szálláshelyként.

Die verlassenen Höhlen der Spechte sind für andere Tiere lebenswichtig. Die Bechsteinfledermaus zum Beispiel benutzt das ganze Jahr über Baumhöhlen als Unterschlupf.

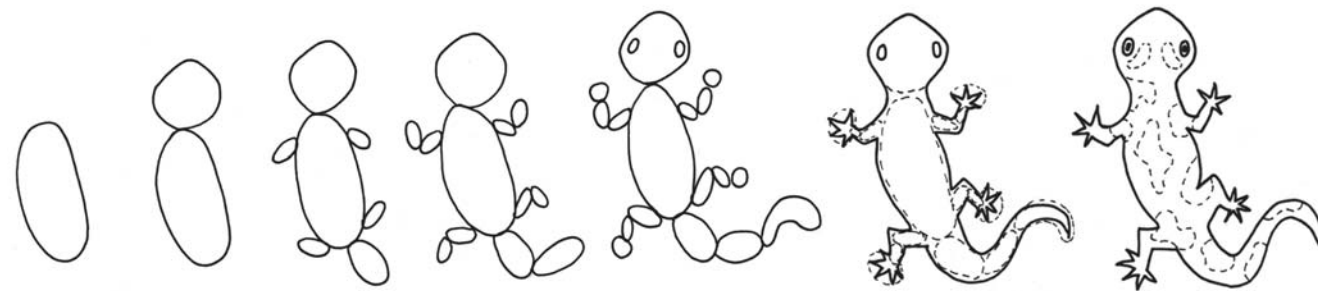

HOGYAN RAJZOLJUNK SZALAMANDRÁT?

WIE MALEN WIR EINEN SALAMANDER?

foltos szalamandra lárvája
larve des Feuersalamanders

kifejlett foltos szalamandra
Ausgewachsener Feuersalamander

északi pocok
Nordische
Wühlmaus

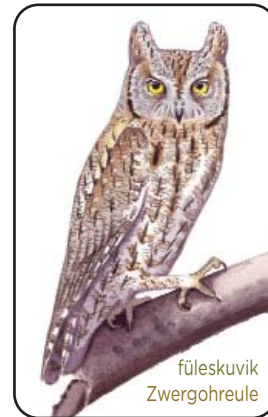
eurázsiai hód
Europäischer
Biber

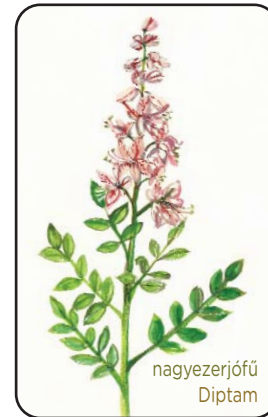
jégmadár
Eisvogel

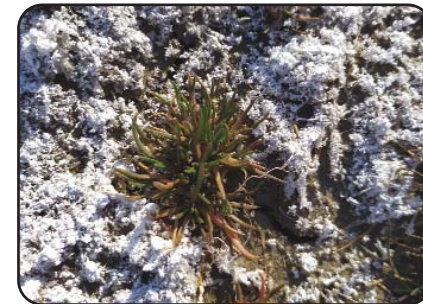
közönséges
vidra
Fischotter

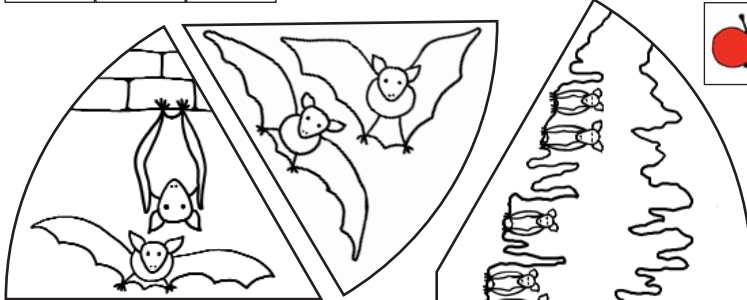
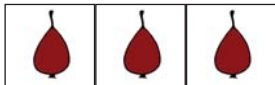
füleskuvik
Zwergohreule

nagyzezerjófű
Diptam

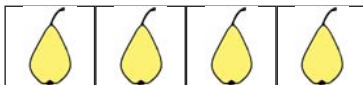
Közönséges ürge
Europäisches
Ziesel

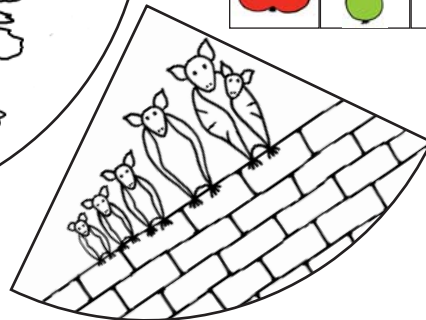
vérfű-hangyaboglárka
Heller Wiesenknopf-
Ameisen-Bläuling

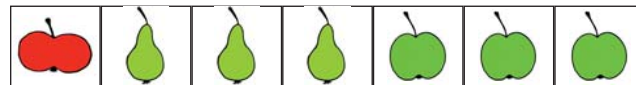
kockásliliom
Schachblume

nagy
fakopáncs
Buntspecht

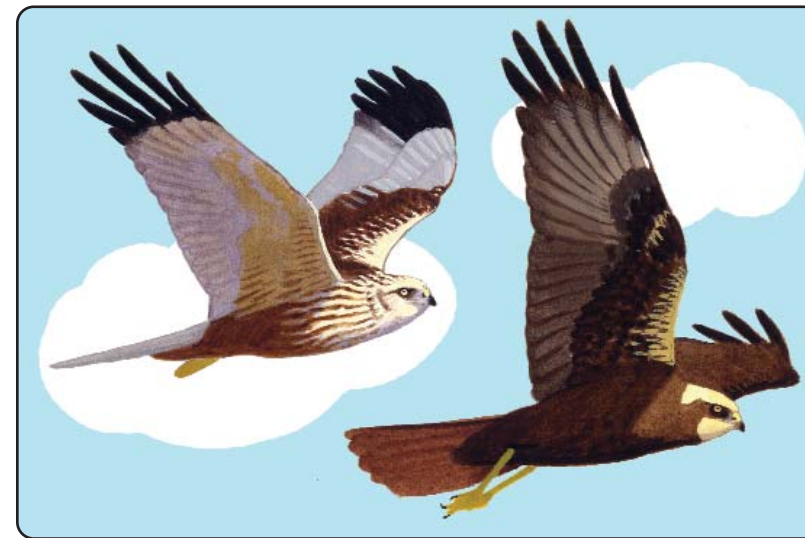
foltos szalamandra
Feuersalamander

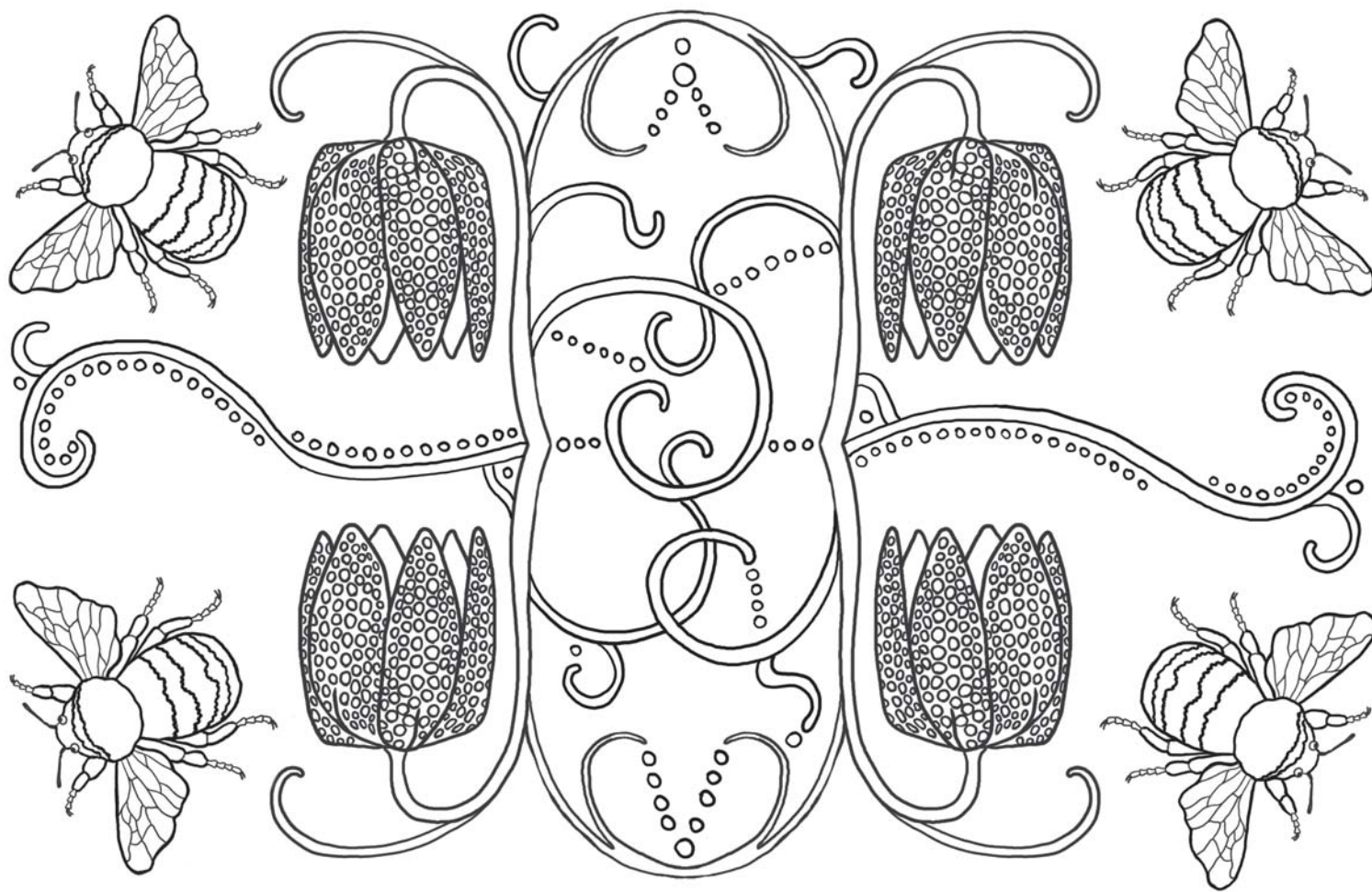

függőcinege
Beutelmeise

barkóscinege
Bartmeise

Kósza éjszakai fuvallat kapta fel a sárkányt. Újra gyümölcsösök és ligetes erdők felett repültek. Egy bagoly csapongva került meg őket. Bence ijedten húzta be a nyakát.
Kövesd a baglyot az éjszakai rovarvadászaton, és gyűjtsd össze sorban a betűket, így megtudhatod a bagoly nevét!

Ein zarter Nachtwind hob den Drachen wieder in die Höhe. Er flog mit seinem Passagier wieder über Obstgärten und Wälder. Eine Eule flog so nah an ihnen vorbei, dass Benni seinen Kopf einziehen musste.

Begleite die Eule auf ihrer nächtlichen Insektenjagd und sammle der Reihe nach alle Buchstaben, dann erfährst du den Namen der Eule!

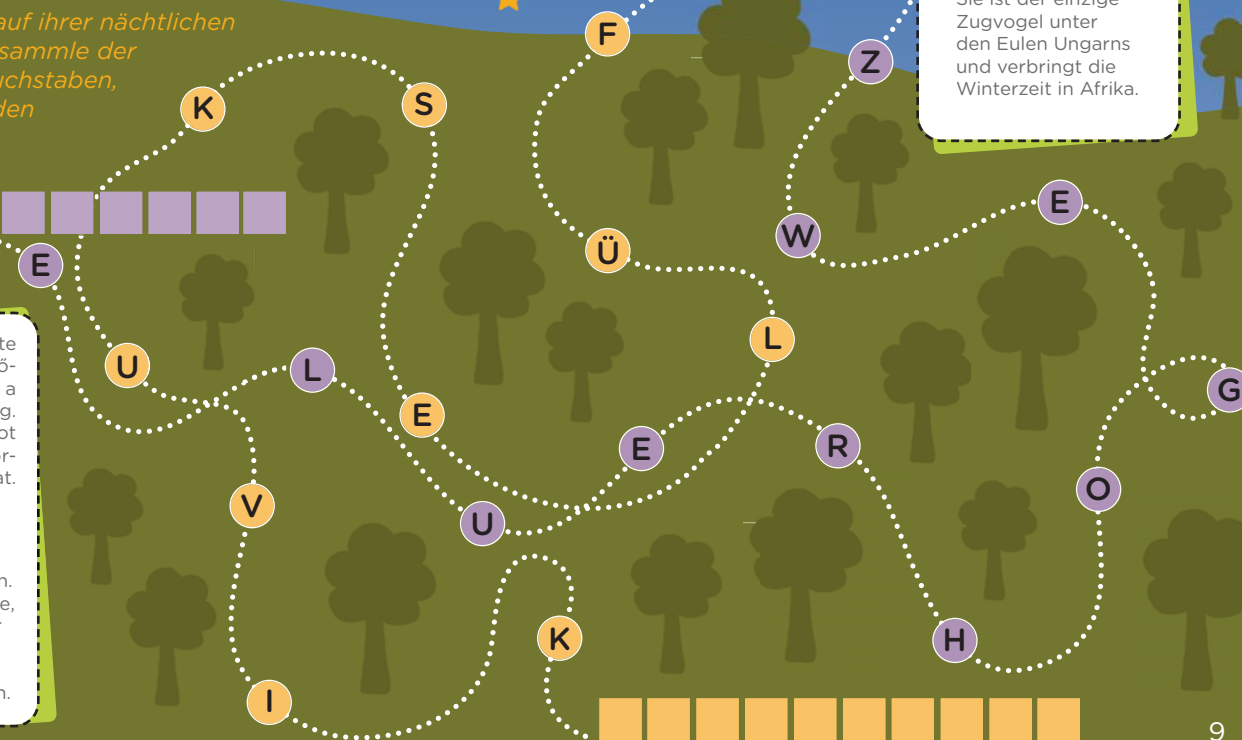

Meleg, napsütötté tiszásokon, erdőszéleken él ez a különösen szép virág. Erős citromillatot áraszt, érintése bőrgyulladást okozhat.

Diese besonders schöne Blume ist auf Lichtungen und an Waldsäumen zu finden. Sie duftet nach Zitrone, bei Berührung mit der Haut kann es zu verbrennungsartigen Verletzungen kommen.

Rovarokkal táplálkozik. Egyetlen vonuló bagolyfajunk, a téli időszakot Afrikában tölti.

Sie ernährt sich von Insekten. Sie ist der einzige Zugvogel unter den Eulen Ungarns und verbringt die Winterzeit in Afrika.

Hajnalodott. Végláthatatlan nádas felett repült a sárkány. Bence zsebéből egy almát vett elő, lassan majsolta, és közben azon gondolkozott, hogy a madarak vajon hogyan táplálkoznak.

Keress meg, hogy ezeknek a madaraknak a csőre melyik szerszámmal hasonlóan működik!

Die Morgendämmerung begann. Über dem unendlich erscheinenden Schilf flog der Drache hinweg. Benni nahm einen Apfel aus seiner Hosentasche und während er ihn aß, überlegte er, wie sich die Vögel wohl ernähren.

Finde heraus welchem Werkzeug der Schnabel in seiner Funktionsweise ähnelt!

folttos nádiposzáta
Schilfrohrsänger

nádi sárkány
Rohrhammer

bölgébika
Rohrdommel

kanalas réce löffelente

kanalagém löffler

E két madarat gyakorta összetévesztik! Nézd meg őket alaposan! Hány különbséget tudsz felsorolni?

Diese beiden Vögel werden häufig miteinander verwechselt. Schau sie dir genau an! Wie viele Unterschiede kannst du finden?

Tavacszkákkal és különös, fehér foltokkal tagolt pusztaság fölé sodorta a szél Bencéeket! Milyen lehet az élet ezen a kopárnak tűnő vidéken?

A földön fészkelő madaraknak fontos, hogy fiókáik rejtve maradjanak. Segítesz megtalálni Bencének, hogy melyik fióka melyik „madármamához” tartozik?

Benni und der Drache flogen jetzt über eine mit Seen und seltsamen, weißen Flecken bedeckte Ödnis. Wie das Leben hier sein mag?

Für die Bodenbrüter ist es sehr wichtig, dass ihre Jungvögel unentdeckt bleiben. Kannst du Benni helfen zu finden, welches Jungtier zu welcher Vogelmutter gehört?

gulipán
Säbelschnäbler

bíbc
Kiebitz

széki lile
Seeregenpfeifer

gölyatöcs
Stelzenläufer

A talaj mélyebb rétegeiből a konyhasóhoz hasonló anyagok áramlanak felfelé, majd a víz elpárolgása után fehér rétegben „virágoznak ki” a szikesek felszínén!

Aus den tieferen Bodenschichten dringen dem Kochsalz ähnliche Stoffe an die Oberfläche und „blühen” dann an der Oberfläche der Salzwiese auf, wenn das Wasser verdunstet.

Tarka rétek felett vitorlázott tovább Bence sárkányháton. Amott egy ürge állt a két hátsó lábán és kémlelt körbe. Vajon mit figyelhet? *Segíts neki megfelelő élőhelyet találni! A virágok vezetnek majd! Vigyázz, csak ezt a sorrendet követve juthatsz a jó megoldáshoz: tavaszi hérics, leánykőkörcsin, apró nőszirm.*

Benni segelte über bunten Wiesen auf dem Rücken seines Drachens weiter. Er erblickte ein Ziesel, das auf seinen Hinterbeinen stand und herumspähte. Was beobachtet es gerade?

Hilf dem Ziesel seinen passenden Lebensraum zu finden! Die Blumen werden dir den Weg zeigen. Sei vorsichtig, nur wenn du diese Reihenfolge einhältst, erhältst du die richtige Lösung: Frühlings-Adonisröschen, Große Kuhschelle, Zwerg-Schwertlilie.

Rövidfüvű legelőkön hamar észre lehet venni a közelgő veszélyt. Az őrszem fűtyűkkel figyelmezteti a többieket!

Auf kurzgrasigen Wiesen kann die sich nähernde Gefahr schnell erkannt werden. Der Wächter warnt die anderen durch Pfeifen.

Napfényes reggel lett. Bence ágyában fekvé lassan ébredezett. Félálomban idézte vissza kalandjait és kedvenc állatait. *Mielőtt szétvágod a kirakó darabjait ragaszd rá egy kartonpapírra!*

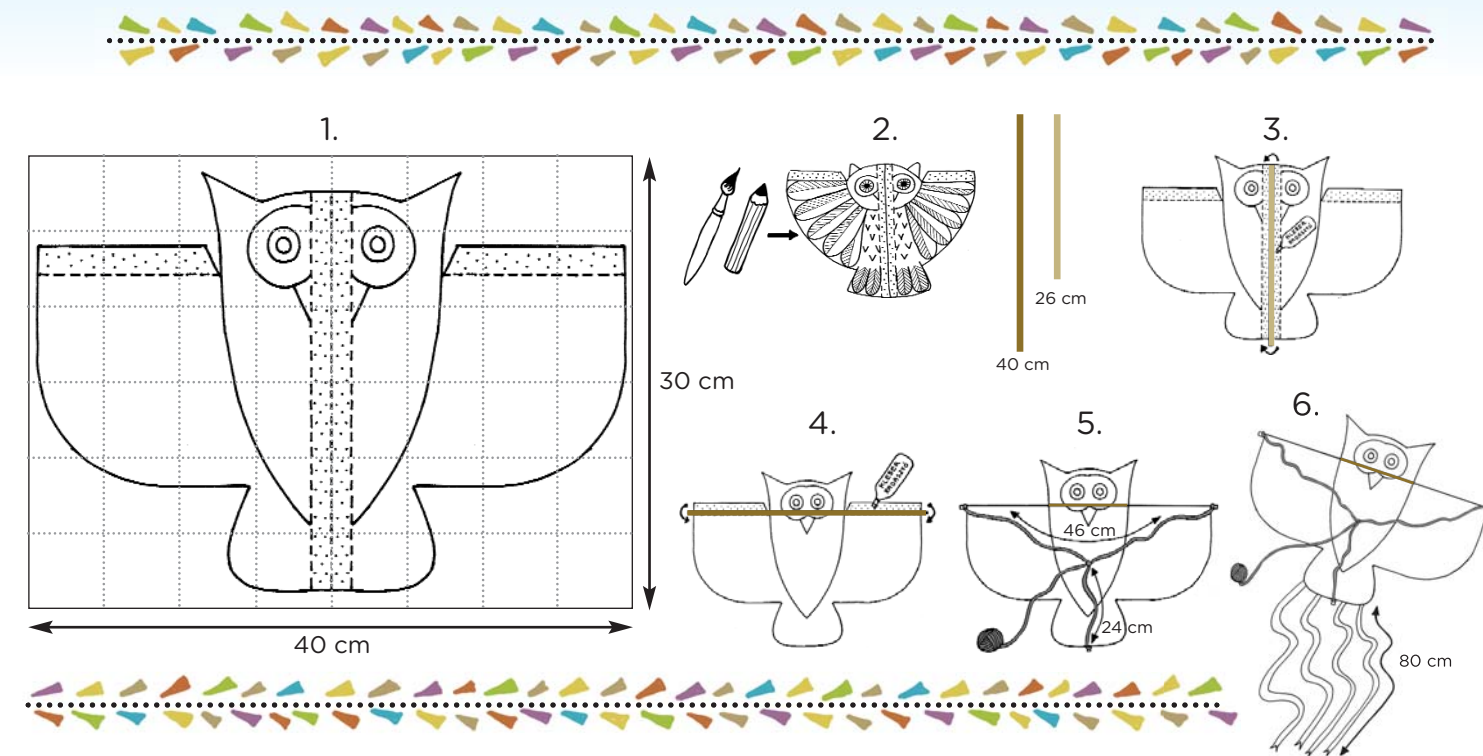
Die Sonne ging auf. Benni wurde langsam wach. Noch etwas verschlafen erinnerte er sich an seine Abenteuer und Lieblingstiere. *Klebe die Puzzleteile auf ein Stück Karton bevor Du sie zerschneidest!*

Bencének egész nap az éjszakai utazás járt a fejében. Talán álom volt, talán valóság...
Egy biztos, ha meglátogatod Nyugat-Pannónia nemzeti parkjait és natúrparkjait igazi kalandokban lesz részed! Első lépésként készíts te is egy papírsárkányt!

Benni dachte den ganzen Tag an seinen nächtlichen Ausflug. Hat er alles nur geträumt, oder war das doch wahr...
Eins ist sicher, wenn du die Nationalparks und Naturparke von Westpannonien besuchst, kannst du wahre Abenteuer erleben. Bastle als erstes auch du einen Papierdrachen!

Megoldások

2

B A R N A
R É T I H É J A
R O H R W E I H E

3

  rágcsáló
Nagetier
csalásban él
Es lebt in Familien

  ragadozó
Raubtier
magányos
Es lebt einsam

Mindkettő/Beide
nem alszik téli álmot/Es hält keinen Winterschlaf
éjszaka mozog/Es ist nachtaktiv

4

5

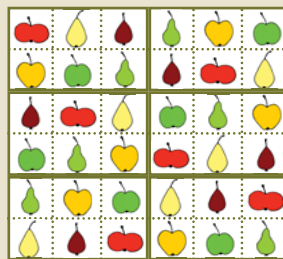

6

H Á Z I B I V A L Y
R A C K A J U H

W A S S E R B Ü F F E L
Z A C K E L S C H A F

7

8

9

F Ü L E S K U V I K
Z W E R G O H R E U L E

10

bölömbika
Rohrdommel

kanalas réce
Löffelente

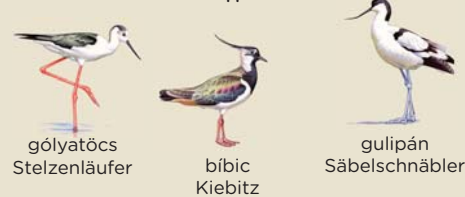
kanalasgém
Löffler

foltos nádiposzáta
Schilfrohrsänger

nádi sármány
Rohrammer

11

gólyatöcs
Stelzenläufer

bíbic
Kiebitz

gülpán
Säbelschnäbler

12

széki lile
Seeregenpfeifer

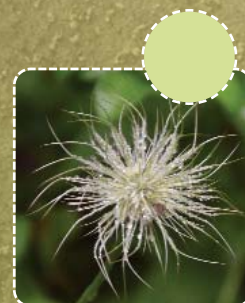

ÉLETJELEK

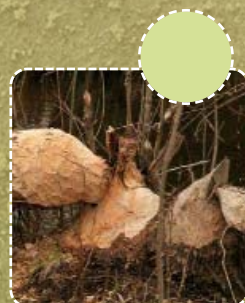
Egy-egy állat jelenlétére ezernyi jel utal! Vágjátok ki ezt a lapot a szaggatott vonal mentén, és vigyétek magatokkal egy kirándulásra! A képek mellett jelezhetitek, ha már „nyomon vagytok”!

ZEICHEN DES LEBENS

Tausende Zeichen deuten auf die Anwesenheit eines Tieres hin. Schneidet dieses Blatt entlang der markierten Linie aus und nehmt es mit euch auf einen Ausflug! Neben den Bildern könnt ihr markieren, wenn ihr auf der richtigen Spur seid.

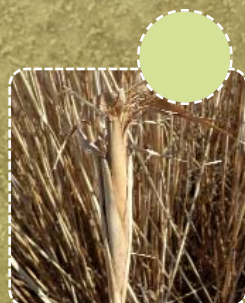
leánykökércsin bóbíta
Quirl der großen
Kuhshelle

hódrágás
Bissspuren
des Bibern

imádkozó sáska petetartó
Oothek (Eipaket)
der europäischen
Gottesanbeterin

nádgubacslégy
gubacs
Pflanzengalle
der Schilffliege

szitakötő lárvabőr
Larvenhaut
der Libelle

énekeskabóca lárvabőr
Larvenhaut der
Singzikade

törpeegér fészek
Nest der
Zwergmaus

függőcinege fészek
Nest der
Beutelmäuse

vidraürülék
Kot des Otters

levedlett siklóbőr
Abgestreifte
Haut der Natter